

תוכן

עם שטר של עשרה מיליון לא הולכים למכולת	108	תשובות לשאלות על לימוד התניא	06
הרב שניאור-זלמן גופין		הרבי מליובאוויטש	
התשובה לכל השאלות	116	הספר שנכתב עשרים שנה	10
הרב יוסף יצחק ג'ייקובסון		בנימין ליפקין	
מה הקו האדום שלך?	132	היכרות ראשונה עם חמשת חלקי התניא	22
הרב מנחם ברוד		פירוש כלבבך	32
מיהו האני	140	סקירה	
הרב יהודה לייב אלטיין		דמות הפלאים	44
"נכנסתי לספר התניא עם משקפי חוקר, ונשביתי בקסמיו"	146	הרב שלמה-יוסף זיין זצ"ל	
ד"ר יחיאל הררי		ספר התניא והחיבור הבלתי-אפשרי	52
הוצא את עצמך מהתמונה	154	הרב יואל כהן ע"ה	
הרב צבי פרימן		חיי האדם כמאבק מתמיד	60
האם אפשר לסמוך על השכל?	162	הרב עדין אבן-ישראל (שטיינזלץ) ע"ה	
הרב ד"ר יוסף שטמלר		אשרי הזוכה ללמוד ספר זה	66
מרגוע לנפשו	170	הרב משה וולפסון	
הרב נדב כהן		היהלום שבכותר ה' יתברך	74
איך אפשר לאהוב כל יהודי	178	הרב יורם אברג'יל זצ"ל	
מעין הנדלר		חייבים לעצור ולתדלק	86
ההסכמה המפתיעה	186	הרב אברהם מנדל ווכטר	
סיפור		בינוני לכתחילה	92
מפת התניא	190	הרב מרדכי-מנשה זילבר	
		המאבק התמידי של הבינוני	100
		הרב יהושע שפירא	

עם הספר

שמחים אנו להגיש את הספר הזה, העוסק כולו בספר התניא של רבי שניאור-זלמן מלאדי, ספר היסוד של תורת חסידות חב"ד. הספר הזה, שהופיע לפני יותר ממאתיים ועשרים שנה, כבש בסערה את העולם היהודי והאיר את עיניהם של המוני יהודים שצמאה נפשם לאֵל חי.

אדם המחפש בספר מזור ותשובה לשאלות חייו רוצה לדעת שמי שכתב אותו יודע מי הוא, מכיר את לבטיו מבפנים ומכוון את דבריו היישר לליבו. האדם רוצה לתת אמון בספר, להרגיש ביטחון להתחבר אליו ולהתיר לו להיכנס לתוך חייו.

לא די בעובדה שיש בספר רעיונות נכונים ומבוססים על המקורות. כמעט לכל רעיון אפשר למצוא תימוכין במדרש כלשהו, אבל דווקא משום כך צריך שמישהו ימקד אותנו, רבי שיברור מתוך האוקיינוס הגדול את ההדרכות הנכונות לנו ויהפוך אותן להדרכה אישית.

קריאה בספרים אינה דומה להדרכה אישית מפי רב ומדריך, שכן הקורא יכול לטעות בהבנת הדברים וגם אינו מקבל התייחסות אישית לבעיותיו. אדמו"ר הזקן מודע היטב לקושי הזה ואף מציין אותו בהקדמתו, ועם זה הוא נוטל על עצמו את האתגר.

הוא מספר שהספר נכתב אחרי שנים רבות של פגישות עם חסידי ששפכו לפניו את ליבם על מצבם בעבודת ה'. אדמו"ר הזקן ריכז את הדברים הנוגעים לכל אחד ואחד, וכתב את ספרו בצורה שהללו יוכלו למצוא בו את "כל התשובות לכל השאלות".

בענותנותו הוא כאילו מקטין את התניא וקורא לו 'לקוטי אמרים', ובכך יוצר את הרושם שהוא רק ליקט את מה ששמע מרבותיו ומצא בספרים. אבל עיון קצר בספר מגלה כמה גדולה, רחבה ועמוקה יצירתו.

אלפי ספרי חסידות התפרסמו במאות השנים האחרונות, אך הללו לא נבנו מלכתחילה במתכונת שיטתית סדורה, קומה מעל קומה, אלא כהבזקי אור או כהתייחסות לנושאים נקודתיים. רובם ערוכים על-פי סדר פרשות השבוע, אחרים מפרשים פסוקים מסוימים ומקצתם עוסקים בנושאים מוגדרים, אבל אינם מתיימרים להקיף את כל מערך חייו של האדם השואף לעבוד את ה' – בוודאי שלא באופן שיטתי.

אדמו"ר הזקן היה הראשון בשחר ימיה של החסידות שכתב ספר שיטתי ומסודר לעובדי ה'. מאז ועד היום לא חובר ספר נוסף כדוגמתו, שמעניק בהירות בעבודת ה' בדרך החסידות על כל צדדיה ומתיימר לענות על כל השאלות הטורדות את האדם ולסלול בשבילו דרך.

פרט לרציונליות, להדרכה אישית ולשיטתיות, ראוי להוסיף עוד נקודה, ויהיו שיעמידו אותה ראשונה בשורה: לספר התניא יש כוח רוחני סגולי. הלימוד בספר פותח את הנשמה, מטהר את הנפש, מסלק ספקות ובלבולים ומרומם את האדם לעולם רוחני טהור וקדוש יותר.

האדמו"ר הקודם מליובאוויטש, דור שישי לבעל התניא, כותב על הספר דברים מופלאים: "ספר התניא הוא תורה שבכתב בתורת החסידות, אשר הוד כ"ק רבינו כתבו כעשרים שנה ודייק בו בחסר ויתיר... וקדושת אותיותיו מעוררים את ה'איתן' שבנשמה, אפילו באנשים פשוטים, ופתח היכל חדש במתיבתא דרקיעא... ספר התניא הוא הקטורת לכל המגופות הרוחניות דעקבות משיחא, ואותיותיו משברות כל ההעלמות וההסתרים ומהפכים הקללה לברכה. פרק תניא מביא שפע ברכה והצלחה".

ספר התניא הוא סגולה לדבר שכולנו מחפשים – הארת הנשמה.
משה שילת

תשובות לשאלות על לימוד התניא

מאת הרבי מליובאוויטש זי"ע

למי נועד התניא?

ספר התניא עניינו "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאד... לבאר היטב איך הוא קרוב מאד" (כמו שכתוב בדף השער דספר התניא). ולכן: אם העניין ד"קרוב אליך הדבר מאד" שייך לכל אחד ואחת מישראל, הרי הסיבה המביאה ופועלת עניין זה (הביאור וההסבר "איך הוא קרוב מאד", שזהו התוכן דספר התניא) – בוודאי שייכת היא לכל אחד ואחת מישראל.

(התוועדיות תשמ"ה, כרך א, עמ' 378)

ספר לימוד לכל ישראל

כוונת בעל התניא הייתה שהתניא יהיה ספר לימוד לכל ישראל, מהגדול שבגדולים ועד הקטן שבקטנים. וצדיק גוזר והקב"ה מקיים, ואכן ספר התניא מתאים לכל אחד ואחד מישראל – מצד אחד גם הגדול שבגדולים אינו מגיע לכל העומק הטמון בו ומצד שני גם הקטן בהשגה יכול לקחת משהו מהתניא, והרי ידוע ש"יגעת ומצאת".

(אגרות קודש, כרך ט, עמ' פג)

בכמה הזדמנויות העניק הרבי' במו ידיו את ספר התניא לאלפי אנשים, נשים וטף, כעידוד ללימוד

האם נשים צריכות ללמוד תניא?

מובן שכל עניינים אלה שייכים גם לנשים... כולל לימוד ספר התניא, כמדובר כמה פעמים שגם נשים חייבות בלימוד החסידות - שהרי יש שש מצוות שחיובן תמידי, אמונת ה' וייחודו ואהבתו כו', וגם נשים חייבות במצוות אלו, וקיום מצוות אלו בפועל נפעל על-ידי לימוד החסידות.

(התוועדות תשמ"ה, כרך ג, עמ' 1246)

לא קשור למחלוקת הישנה

מה שכותב שדיכר עם פלוני בן פלוני על דבר לימוד תניא, וענה שזו "מחלוקת ישנה". לפלא שאין מי שייסביר להנ"ל, אשר אותם שחלקו לפני מאתיים שנה אמרו טעמם גלוי, שחוששים הם שלא יתמעט על-ידי זה בענייני יראת שמיים וכו'. ובזמן שעבר מאז, ובייחוד בדורנו זה, רואים במוחש אשר אדרבה, זה מוסיף ומחזק ביראת שמיים, בהידור בקיום המצוות כו' וכו'. והרי הם ראו זה במוחש במדינתם לפנים, ורואים זה במוחש גם בארץ הקודש ת"ו, וקל להבין.

(אגרות קודש, כרך יד, עמ' ערב)

בנימין ליפקין, מחבר הספרים 'שבעה רועים' ו'המאורות הגדולים'

הספר שנכתב

עשרים שנה

ספר התניא נכתב
כתחליף לפגישות
אישיות עם המוני
חסידים שביקשו
עצה והדרכה
בעבודת ה' • הוא
התפרסם תחילה
בקונטרסים
מועתקים בכתב
יד, דבר שנוצל בידי
מתנגדיו של רבי
שניאור זלמן להפצת
עותקים מזויפים •
אחד התנאים שהציב
בעל התניא להדפסת
הספר היה ששמו לא
יוזכר בו

ה היה כאשר התרכו
ההמונים הנוהרים אל בית
מדרשו של רבי שניאור-
זלמן מלאדי. רבים מאוד
באו לבקש הדרכה בעבודת ה'
הפנימית בדרך המיוחדת שגילה.
הם צבאו על דלתו ושפכו לפניו
את נגעי לבבם. כאשר הקהל גדל,

צילום שער התניא
במהדורת הדפוס
הראשונה

והרבי ראה שכבר אין לו אפשרות לקבל כל אחד ולתת לו הדרכה אישית, החליט לחבר ספר שייתן תשובה לכל התהיות, הלבטים והשאלות המעסיקים את עובדי ה'.

כך בא לעולם ספר הספרים של עולם החסידות – ספר התניא, שזכה לכינוי 'התורה שבכתב של תורת החסידות'.

חומרי הבניין של הספר היו בעצם אותן תשובות שהשיב רבנו הזקן לדורשי ה' שנכנסו אליו ליחידות. מכל התשובות האלה, שהן הדרכות טהורות ומזוקקות בעבודת ה', במלחמת היצר

ובהשגת מדרגות רוחניות נשגבות, ומכל איגרות ההדרכה ששיגר לתלמידיו – מהן הרכיב רבנו הזקן את ספר התניא, ועל בסיסן בנה תורה שלמה אשר כל ההוגה בה מוצא לעצמו את הדרך הנכונה לטיפוס במעלות עבודת הבורא.

וכך מגדיר רבנו הזקן בעצמו, בהקדמת ספרו, את התהוותו של התניא: "כולם הן תשובות על שאלות רבות אשר שואלין בעצה כל אנ"ש דמדינתינו תמיד, כל אחד לפי ערכו, לשית עצות בנפשם בעבודת ה'... להיות כי אין הזמן גרמא עוד להשיב לכל אחד ואחד על שאלתו בפרטות... על כן רשמתי כל התשובות על כל השאלות למשמרת להיות לכל אחד ואחד לזיכרון בין עיניו".

גם דרושי החסידות שהשמיע רבנו הזקן באותה תקופה היו הבסיס שממנו הרכיב מאוחר יותר את ספר התניא כספר מקודש, מורה לדורות. טרם כתיבת הספר דרש

בדרושי החסידות את תוכנו, בשני מחזורים: פעם אחת בשנת תקמ"ב (חמש-עשרה שנים קודם ההדפסה) ופעם שנייה בשנת תק"ץ (שבע שנים לפני הדפסתו).

שישה שבועות בשביל ו' אחת

כתיבת התניא נעשתה בדחילו וברחימו ובעמל אלוקי מופלג. עשרים שנים תמימות, מתקל"ה עד תקנ"ה, עמל רבי שניאור-זלמן ודקדק בכל אות ותג של כתיבתו, כאשר הדברים עוברים ליטוש אחר ליטוש, צירוף אחר זיקוק.

דוגמה מאלפת היא הסיפור שסיפר כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע באחד ממכתביו על אחיו של רבנו הזקן, רבי יהודה-לייב זצ"ל, שנכנס לחדרו של אחיו, רבנו הזקן,

ולעיניו נגלה מרהיב. על השולחן היו פזורים גליונות כתובים, ורבנו אחז בידו הימנית את קסת הסופר וראשו היה שעון על ידו השמאלית בהתעמקות יתרה ובדבקות מופלגת. יותר משעה המתין כך רבי יהודה-לייב והביט באחיו הקדוש עד שרבנו הזקן ניעור.

רבנו גילה לאחיו את פשרה של ההתעמקות: "זה לי השבוע השלישי שאני מתבונן בשביל כתיבת תיבה אחת מספר התניא, אם לכותבה עם אות ו' החיבור או בלעדיה... על אות ו' אחת בספר הבינונים כדאי להקריב שישה שבועות תמימים, ובשבוע השביעי תבוא האורה הגדולה". ורבנו הוסיף: "על כל אות חיבור שבספר העברתי במחשבתי מחדש את כל הספר מתחילתו".

את דבריו המרעישים חתם רבנו באמירה: "הקב"ה משלם מידה כנגד מידה, ולא במידת בשר ודם אלא במידותיו של איז-סוף ברוך-הוא. על כן בטוח אני בחסדו שכל מי שיהגה בספר הזה כהלכתו, אזי בכל זמן ובכל מקום יחברו האור הפנימי שבו אל הקב"ה".

העמל בעת כתיבת הספר לא היה עמל של מוח וקולמוס בלבד, אלא גם עמל

לעיניו נגלה מרהיב.
רבנו אחז בידו הימנית את קסת הסופר כאשר ראשו שעון על ידו השמאלית בהתעמקות יתרה ובדבקות מופלגת. יותר משעה המתין כך רבי יהודה-לייב והביט באחיו הקדוש